

Pas på – gør kommuneplanen overskuelig

Kommuneplanen er en af de vigtigste platforme for diskussioner om udviklingen i kommunen. Min angst er, at overblikket let mistes på grund af kompleksiteten i denne nye kommunalpolitiske planopgave. Det er nødvendigt at være kort og præcis – at skære ind til benet. Derfor anbefaler jeg en kort sammenfatning af kommuneplanen med de politiske visioner og konkrete hovedbeslutninger suppleret med overskuelige kortbilag

ANALYSE

Det er helt overvejende kommunalpolitiske beslutninger, der konkret tegner det nye Danmarkskort. Det handler om, hvor der må bygges, og hvad der må bygges. Det handler om transportsystemet og serviceniveauet i de enkelte byer og byområder. Og det handler om at beskytte og udvikle kvaliteterne i landskabet, naturen og det bebyggede miljø. Den nye kommuneplan skal indeholde visioner, mål, konklusioner, retningslinjer og rammer for både beskyttelsen, benyttelsen og ændringerne i vore fysiske omgivelser. Landsplanlægningen og lovkrav bliver til lokal virkelighed. Med kommu-

nalreformen fik kommunerne ansvaret for arealplanlægningen for både byerne og det åbne land.

PLANLÆGNING ER POLITIK OG KREATIVITET

At forme en plan, stor eller lille, kræver et særligt kreativt samspil mellem planlæggere og politikere. Det er en kreativ proces at tegne og beskrive planer, der forbedrer vores fysiske omgivelser. Udfordringen er fascinerende beskrevet i det historiske mesterværk "Borgmesterbogen" fra 1929 af arkitekten og byplanlæggeren Alfred J. Råvad. Her gengives et lille afsnit fra kapitlet om "Samfundsdriften":

"...En hovedfordring til byplanlæggeren (embedsmanden og folke-repræsentanten) er imidlertid at han må ævne til at skimte fremtidens krav gennem nutidens forhold og mangler... Men planen som udføres er hverken for i går eller for i dag, men ganske afgjort for i morgen. Bybyggeri er fremtids musik, og hvis vi følger andre tiders toner beredes kun vejen for tilbagegang og tab. Fra dette synspunkt må sagen nødvendigvis ses. ..." (ja, Råvad skrev virkelig med å og ikke aa i 1929).

TO PLANKULTURER SKAL KLONES

Efter kommunalreformen er udfordringen for kommunalpolitikere og planlæggere at samle og fremskrive indholdet fra regionplanen og de hidtidige kommuneplaner i ét dokument. Første fase i arbejdet er gennemført med offentliggørelsen af og debatten om de kommunale planstrategier.

Nu gælder det selve kommuneplanerne. Konkret betyder det, at

planlovens krav om retningslinjer med tilhørende kortbilag for arealanvendelsen i det åbne land, som vi kender dem fra regionplanerne, nu skal klones med de hidtidige kommuneplaners hovedstruktur og rammer for lokalplanlægningen. Arbejdsformen og de juridisk gældende plandokumenter fra tiden før kommunalreformen bygger på forskellige faglige og politiske plankulturer. Det giver basis for nytænkning, men planlovens juridiske krav er, at arv og fremstillingsform fra begge kulturer skal fastholdes. "Det er ikke let", ville min mor have sagt.

LIGE NU ARBEJDES DER MED FULD KRAFT

Lige nu arbejder hovedparten af kommunerne ihærdigt med at færdiggøre deres forslag til offentliggørelse sidst på året eller i foråret 2009. Gentofte, Holbæk og Herning Kommuner har allerede offentliggjort deres forslag til kommuneplanen.

Planog, et partnerskabsprojekt mellem Realdania og By- og Landskabsstyrelsen, samarbejder med ikke mindre end 40 kommuner via 26 eksempelprojekter, finansieret af kommunerne og Realdania. Formålet er at understøtte kommuneplanarbejdet, mens det sker. Planog-projekterne og en løbende dialog med alle kommuner fører imidlertid til nogle markante iagttagelser.

For det første indgår der nye visioner og mål, som ikke var fremme i processen med planstrategierne. Der er derfor behov for nye overordnede politiske beslutninger, inden et konkret forslag til kommuneplan kan udarbejdes af forvaltningen.

For det andet synes mange kommuner at forberede et kommuneplandokument på tilsammen flere hundrede sider, hvor rammerne for lokalplanlægningen selvfølgelig fylder det meste. Det stiller store krav til formidlingen af de egentlige planlægningsmæssige beslutninger, som skal drøftes i offentlighedsperioden.

For det tredje er sammenhængen til kommuneplanlægningen i nabokommunerne de fleste steder kun svagt udviklet.

ET PAR GODE RÅD

Udarbejdelsen af kommuneplanen indebærer, at der træffes en lang række valg, der alle griber ind i hinanden. Mange vanskeligheder udspringer af, at der ikke politisk fra start har været fastlagt et klart ambitionsniveau samt en god projektorganisering med en tilhørende realistisk tidsplan for arbejdet.

af **NIELS ØSTERGÅRD**
formand for Planog

Som det kendes fra for eksempel budgetrutinerne, er en vedtaget køreplan for kommuneplanarbejdet et grundlæggende fundament for det politiske ejerskab til og dermed kvaliteten af den endelige plan. Budgetrutinerne med både en første og anden behandling skaber politisk ejerskab. Gennem forhandlinger skabes der holdbare forlig. Der arbejdes med forenklede fremstillinger for at fastholde overblikket, og nogle kommuner udsender en budgetavis til borgerne.

Det politiske i kommuneplanens indhold er selvsagt nye beslutninger, der tages med den endelige vedtagelse af kommuneplanen. Gennemtagelse af hidtil gældende bestemmelser i hovedstrukturen, regionplanen og de gamle kommuneplaners rammer er selvfølgelig også vigtige, men jo ikke noget opsigtsvækkende nyt.

Min anbefaling er derfor, at kommuneplanens hovedindhold bør kommunikeres på en politisk klar og for borgerne forståelig måde. Derfor bør der udarbejdes en kort sammenfatning på for eksempel 20 sider, gerne i en selvstændig pjece, med følgende elementer:

- Beskrivelse af den samlede plan med overskuelige kortskitser, hvor problem- og indsatsområderne fremgår.
- Markering af de nye politiske beslutninger, som væsentligt ændrer den fysiske struktur.
- Markering af tilsvarende betydende gamle planbeslutninger, som gennetages – især dem der endnu ikke er realiseret gennem lokalplaner og byggetilladelser.

Jeg understreger med anbefalingerne behovet for at fastholde overblikket som forudsætning for en god debat med borgerne og et politisk ejerskab til planen. Erfaringerne fra budgetrutinerne kan genbruges, når man laver en køreplan for "arealbogholderiet" i form af kommuneplanen. Planlovens krav om redegørelse, hovedstruktur, kortbilag, retningslinjer og rammer for lokalplanlægningen bør disponeres som et velfungerende elektronisk opslagsværk,

så grundejeren, projektudvikleren eller ejendomsmægleren aldrig er i tvivl, når man disponerer over fast ejendom.

Regionplanlægningen var igennem tre årtier gennemgående en succes, men i tidens løb har jeg mødt mange kommunalpolitikere, der sagde ikke særligt pæne ting om regionplanerne med deres mange sider og kortbilag. Negative ord som "håbløst planbureaukrati" er blevet anvendt.

Vi skulle nødtigt komme dertil, at det samme bliver sagt om de nye kommuneplaner. "Vi skal stå ved det, vi gør", sagde min mor altid. <

Efter kommunalreformen er udfordringen for kommunalpolitikere og planlæggere at samle og fremskrive indholdet fra regionplanen og de hidtidige kommuneplaner i ét dokument.